

POROVNÁNÍ PLEMENÍKŮ PODLE VÝSLEDKŮ JEJICH POTOMKŮ V KRITÉRIÍCH MLADÝCH KONÍ

L. Šarovská, L. Walterová, S. Krčová, T. Černý, I. Jiskrová

Došlo: 30. března 2010

Abstract

ŠAROVSKÁ, L., WALTEROVÁ, L., KRČOVÁ, S., ČERNÝ, T., JISKROVÁ, I.: *Compare studhorse by results their progeny in Criteria of young horses*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2010, LVIII, No. 5, pp. 355–360

The objective of the study was to evaluate and compare sires based on results of their offspring in the Criteria of Young Horses. The Criteria of Young Horses are intended for stallions and mares of 4 to 6 years of age. The competitions are announced by the Czech Equestrian Federation in co-operation with breeders' associations of the Bohemian warm-blood, Slovakian warm-blood, Kinský horse and Moravian warm-blood breeds. The horses were evaluated in the arena by the assessor and given three marks: for show jumping, agility and readiness of the horse. Data were obtained in co-operation with the Czech Equestrian Federation. Evaluated were the results of the Criteria of Young Horses in show jumping competitions held in 1998–2007. Only sires with 7 and more offspring were assessed. Analysis of variance was carried out followed by tests according to Scheffe. The Excel 2003 and Statistica version 8 were used for processing the database and for statistical processing. Comparisons based on marks given by the assessor in the arena showed that the highest-placed stallion was Acord II and was followed by Catango Z, Calido I and Landos. The offspring of the Hanoverian stallion Walzerkönig were the lowest-placed; the second worst-placed were the offspring of Diktant slatiňanský, a stallion of Czech origin. The differences among these stallions were statistically significant. In comparisons based on marks as the second indicator, the offspring of stallions Acord II, Catango Z and Ascot were the highest-placed and offspring of stallion Diktant slatiňanský were the lowest-placed. The difference between these stallions was statistically significant. Based on the third indicator the offspring of stallions Acord II and Catango Z were the highest-placed. By contrast, the worst were offspring of stallions Duramus II and Duman. The differences between Acord II and Duramus II were statistically significant. According to the resulting total evaluation the highest rating went to offspring of stallion Acord II, followed by Catango Z, Autonom s.v. and Landos. The worst rating went to offspring of stallions Duman, Walzerkönig, Cattaro and Diktant slatiňanský. Comparisons showed that the differences were statistically significant only between Acord II and Diktant slatiňanský.

sport horse, breeding, Criteria of Young Horses

Základem pro pravidla Kritérií mladých koní byl podobný systém z Francie, kde jsou pořádány speciální soutěže pro mladé koně, tzv. Cycle classique a jsou francouzskou specifikou. V průběhu těchto soutěží jsou koně při šesti závodech posuzováni komisaři, kteří vyberou nejzajímavější koně. Během finále ve Fontainebleau pro skokové soutěže jsou hřebci posuzováni dvanácti posuzovateli specialisty v chovu selle francais (CHAIGNE, 2008).

Cycle classique jsou rozčleněny do dvou samostatných cyklů (www.semaine-fontainebleau.com/spip.php?breve16). První je klasický cyklus soutěží a potom volný cyklus soutěží, který má za účel zhodnotit nejlepší koně za své disciplíny. Soutěže jsou určeny pro čtyřleté, pětileté a šestileté koně a zahrnují regionální soutěže, meziregionální soutěže a národní finále (šampionát). V Cycle classique mohou startovat všechna pohlaví – hřebci, klisny a valaši.

V roce 1991 vyhlásil Státní plemenářský podnik ve spolupráci s Českým jezdeckým svazem první ročník chovatelských soutěží Kritérium mladých koní (KMK). PELLAR (1992) uvádí, že důvodem pro zavedení je nutnost podrobovat hřebce a klisny přezkušování vlastní výkonnosti pro zpřesnění odhadu plemenné hodnoty.

Chovatelské soutěže jsou vypisovány pro čtyřleté až šestileté hřebce a klisny v klasických disciplínách jezdeckého sportu (tj. skokové soutěže, drezura a všestrannost). Účelem je testace výkonnostních vlastností mladých plemenných koní v průběhu sportovní sezony a využití výsledků pro kontrolu dědičnosti v chovu sportovních plemen teplokrevných koní. Vyhlášovatelem KMK jsou uznána chovatelská sdružení Svaz chovatelů českého teplokrevníka, Svaz chovatelů slovenského teplokrevníka, Svaz chovatelů a příznivců moravského teplokrevníka a Svaz chovatelů koní Kinských ve spolupráci s Českou jezdeckou federací (www.cjf.cz/dokumenty/KMK/KMK_2007.pdf).

Koně jsou hodnoceni komisařem na kolbišti třemi známkami:

Ukazatel 1: za provedení skoku (skokový styl koně, skokanský luk, technika práce nohou, elasticita, síla odrazu).

Ukazatel 2: za obratnost (šikovnost koně, reakce, vybušnost, řešení improvizace).

Ukazatel 3: za připravenost koně (proježděnost, klid, přijímání pomůcek).

Hodnotí se desetibodovou stupnicí: známka 10 výborně, 0 vlastnost neprojevona.

Celkové výsledné hodnocení

Celkové výsledné hodnocení pořadí koní ve skokových chovatelských závodech se provádí součtem známek udělených pomocí uvedené stupnice komisařem na kolbišti za tři sledované ukazatele, od kterého se odečte počet trestných bodů udělených podle pravidel jezdeckého sportu dělený dvěma. Vítězí kůň s nejvyšším výsledným bodovým hodnocením (www.cjf.cz/dokumenty/KMK/KMK_2007.pdf).

Zhodnocením výsledků Kritérií mladých koní se na Slovensku věnovala MONSBERGEROVÁ (2005). Autorka vyhodnotila úspěšnost otců koní ve finále v počtu sedm a více potomků na plemeníka. Zjistila, že za nejúspěšnějšího lze považovat holštýnského hřebce Robinson z linie Ramiro, trakénského hřebce Chavtajm z linie Vychodec a bavorského teplokrevníka Lord Inci Tatus z linie Ladykiller xx. Při vyhodnocení otcovských linií, kteří potomci se kvalifikovali do finále KMK v počtu 13 a více potomků, lze za nejúspěšnější považovat linii Cor de la Bryere, Ladykiller xx a Ramiro.

MARŠÁLEK *et al.* (2009) se věnovali faktorům ovlivňujícím výsledky soutěží Kritéria mladých koní. Uvádějí, že na výsledek soutěží má významnější vliv kvalita jezdce a trenéra než vliv původu koně. Pro kontrolu dědičnosti je důležitější provedení skoku než obratnost a připravenost koně. Předpokladem uplatnění výsledků je objektivita hodnocení jednotlivých ukazatelů a pravidelné vyhodno-

cování výsledků po plemenících, ale i podle jednotlivých komisařů na kolbišti. Dalším důležitým předpokladem je zachování stejné metodiky hodnocení KMK, aby se počet výsledků stále zvyšoval. Analýza výsledků ukazuje, že využití soutěží KMK pro šlechtění je omezena počtem potomků po jednotlivých hřebcích. Zásadní problém vidí autor v tom, že soutěží KMK se zúčastňují především importovaní koně nebo koně po importovaných hřebcích. Proto není finanční podpora KMK směřována českým chovatelům, ale směřuje ke zvýhodňování zahraničních chovatelů koní.

V posledních letech u nás dochází k opakující se diskusi na téma, zda jsou Kritéria mladých koní kontrolou užitečnosti nebo dědičnosti a zda dotační prostředky vynakládané na tyto soutěže mají opodstatnění.

SKŘIVAN (2008) kritizuje současnou podobu Kritérií mladých koní. Uvádí, že rozdělení dotací pouze na vítěze a umístěné koně odrazuje ostatní chovatele k účasti, pro které je to velká nákladová položka. Kritizuje také zákaz účasti valachů, jelikož ti také podávají informace o své výkonnosti a mohou přispět ke zvýšení počtu potomků po jednotlivých hřebcích. Autor doporučuje povolení startu valachů, jelikož i výsledek koně špatného je statisticky cenný a zvyšuje množství informací do kontroly dědičnosti. Dále kritizuje účast zahraničních koní, protože státem dotované soutěže by neměly být kontrolou dědičnosti zahraničních odchovů. Doporučuje rozdělení finančních prostředků státu na startovné a tím snížení nákladů pro chovatele, aby se zvýšily počty startujících koní, a také použití těchto prostředků na pořádání soutěží (náklady na komisaře, rozhodčí, hlasatele, ustájení atd.). Pouze zbytek finančních prostředků použít na výhry do 5. místa. Zahraniční koně by byli hodnoceni pouze jednou třetinou z výhry.

PELLAR (2009) obhazuje stávající systém Kritérií mladých koní. Konstatuje, že hlavním cílem je přezkušování vlastností skokový styl koně. Tato vlastnost je vysoce potřebná pro celkovou sportovní výkonnost a hlavně ve stádu klisen, kvůli kterým byly KMK zavedeny prioritně. Účast koní zahraničního původu obhazuje tím, že pokud jsou české plemenné knihy otevřené, nemůže být zahraničním koním bráněno ve startech v KMK. Uvádí, že dotace jsou čerpány z podtitulu národních dotací Udržování a rozvíjení genetického potenciálu hospodářských zvířat a valach žádný genetický potenciál nemá.

Tato diskuse vedla ke změně pravidel Kritérií mladých koní v roce 2009. Celkové výsledné hodnocení pořadí koní ve skokových chovatelských závodech se provádí dle přidělených známek komisařem následujícím klíčem:

Stupnice – desetibodová se zaokrouhlením na jedno desetinné místo.

Shození – 4 tr. body = 0,5 bodu.

Zastavení – 1. zastavení 4 tr. body = 1 bod, 2. zastavení vylučuje.

Překročení časového limitu – 1 tr. bod = 0,1 bodu

(www.cjf.cz/dokumenty/KMK/2009/Zasady_KMK_2009_DEF.pdf, 10. 9. 2009).

Podobnými soutěžemi jako Kritéria mladých koní jsou Moravský šampionát mladých koní založený v roce 2007 a Český šampionát mladých koní založený v roce 2009. Celý projekt končí závěrečným srovnávacím šampionátem v rámci středoevropského regionu. Cílem je vytvoření optimálních podmínek pro přípravu mladých koní, testování jejich užitkových vlastností s využitím výsledků pro kontrolu dědičnosti v chovu koní v ČR a v závěru porovnání úrovně chovu se středoevropskými státy. Soutěže jsou organizovány v rámci vícedenních závodů, kdy pořadatelé vyčlení jeden den pro mladé koně, 4–7leté, vypsáním kvalifikačních kol. Soutěže jsou přístupné pro hřebce, klisny a valachy (PŮLPÁN, 2009).

MATERIÁL A METODIKA

Podkladová databáze byla vytvořena na základě výsledků z Kritérií mladých koní ve spolupráci s Českou jezdeckou federací.

Podkladová data zahrnují výsledky Kritérií mladých koní ze skokových soutěží z let 1998–2007. Data byla získána manuálním vkládáním dat z výsledkových listin jednotlivých soutěží.

U každého ze startujících koní je v databázi uvedeno jméno, číslo licence sportovního koně, jméno jezdce, rok narození koně, pohlaví, věk v roce konání soutěže, původ koně (otec, matka, otec matky), chovatel, stupeň obtížnosti soutěže, místo a datum konání soutěže, hodnotící komisař, jednotlivé známky za ukazatele, počet trestných bodů a výsledný počet bodů. Konkrétní chovatelé importovaných koní specifikováni nebyli.

Byla provedena analýza rozptylu a následné testování metodou Anova pro posouzení otců podle kvality potomstva. Hodnocení byli hřebci, kteří měli v Kritériích mladých koních sedm a více potomků podle jednotlivých známek za ukazatele a podle výsledného celkového hodnocení. V případě statis-

ticky průkazného vlivu jsme stanovili vzájemné rozdíly hodnot pomocí Scheffeho metody porovnávání. Test probíhal na hladině významnosti $P < 0,05$ a $P < 0,01$.

Pro zpracování databáze a statistické vyhodnocení byly použity programy Excel 2003 a Statistika verze 8.

VÝSLEDKY A DISKUSE

V soutěžích Kritérií mladých koní startuje mnoho importovaných koní a také velký počet plemeníků má v těchto soutěžích pouze jednoho nebo dva potomky. Hřebci velmi znesnadňují porovnání podle plemeníků, jelikož toto porovnání má malou spolehlivost. Porovnali jsme proto pouze 65 plemeníků, kteří mají sedm a více potomků.

První známka je ukazatelem provedení skoku. Hodnotí se skokový styl koně, skokanský luk, technika práce nohou, elastičnost koně a síla odrazu. Nejlepší hodnocení za první ukazatel mají potomci po holštýnských hřebcích Acord II (8,61), Catango Z (8,35), Calido I (8,32) a Landos (8,26). Nejhorší hodnocení má potomstvo po hanoverském hřebci Walzerkönig (6,97), druhé nejhorší hodnocení má potomstvo po hřebci českého původu Diktant slatiňanský (6,99).

Statisticky průkazné rozdíly mezi hřebci se sedmi a více potomky podle známky za první ukazatel uvádí tabulka I. Hřebec Diktant slatiňanský měl druhé nejhůře hodnocené potomky a vysoce statisticky průkazně se liší od hřebců Ascot, Catango Z, Acord II a statisticky průkazně se liší od hřebců Aloube Z, Landos, Calido I, Aramis. Nejlépe hodnocené potomstvo u prvního ukazatele měl hřebec Acord II, který se statisticky vysoce průkazně liší od hřebců Renomee Z a Watergatte, od hřebců Duramus II a Topas – 8 se liší průkazně.

MARŠÁLEK *et al.* (2009) se věnovali faktorům ovlivňujícím výsledky soutěží Kritéria mladých koní. Uvádějí, že pro kontrolu dědičnosti je důležitější provedení skoku než obratnost a připravenost koně.

I: Statistické porovnání plemeníků se sedmi a více potomky podle známek za první ukazatel
I: Statistical compare of sires with seven and more offspring based on marks of first indicator

Plemeníci (průměr)/Sires (average)	Průkaznost/Significant
Diktant slatiňanský (6,99) – Ascot (8,22)	**
Diktant slatiňanský (6,99) – Catango Z (8,35)	**
Diktant slatiňanský (6,99) – Acord II (8,61)	**
Diktant slatiňanský (6,99) – Aloube Z (8,22)	*
Diktant slatiňanský (6,99) – Landos (8,26)	*
Diktant slatiňanský (6,99) – Calido I (8,32)	*
Diktant slatiňanský (6,99) – Aramis (8,15)	*
Acord II (8,61) – Renomee Z (7,46)	**
Acord II (8,61) – Watergatte (7,72)	**
Acord II (8,61) – Duramus II (7,08)	*
Acord II (8,61) – Topas 8 (7,52)	*

** vysoce statisticky průkazný rozdíl $P < 0,01$ * statisticky průkazný rozdíl $P < 0,05$

Na základě jejich zjištění můžeme konstatovat, že nejlépe přenáší skokové schopnosti hřebec Acord II, Catango Z, Calido I a Landos. Všichni čtyři hřebci jsou zástupci holštýnského plemene. Velice dobře byl hodnocen také trakénský kůň Topas – 14, jehož chovatelem je hřebčín Albertovec. Ze zástupců českého teplokrevníka dopadl nejlépe Lombard 3 (11. místo), také z hřebčína Albertovec. Dalším zástupcem českého teplokrevníka je hřebec Quoniam V (14. místo), který je také z hřebčína Albertovec.

Druhá známka v hodnocení Kritérií mladých koní je posouzením obratnosti koně. Hodnotí se šikovnost koně, jeho reakce a výbušnost a jeho schopnosti improvizace. Nejlépe hodnocené potomky za tento ukazatel má holštýnský hřebec Acord II (8,37), druhý nejlépe hodnocený plemeník podle průměrných známek za druhý ukazatel je holštýnský hřebec Catango Z (8,18) a třetím nejlépe hodnoceným hřebcem podle potomků je hřebec Ascot (8,15). Nejhuře hodnocené potomky má hřebec Diktant slatiňanský (6,76) a Duman (6,88).

Při statistickém porovnání plemeníků se sedmi a více potomky podle známek za druhý ukazatel jsme zjistili statisticky průkazné rozdíly, které uvádíme v tabulce II. Nejhuře hodnocené potomstvo má hřebec Diktant slatiňanský, který se vysoce průkazně liší od hřebců Catango Z, Ascot, Acord II a statisticky průkazně se liší od hřebců Aramis, Aloube Z, Landos, Lombard 3 a Arras. Nejlépe hodnoceny potomky má hřebec Acord II, který se statisticky vysoce průkazně liší od hřebce Renomee Z.

Třetím hodnoceným ukazatelem je známka za připravenost koně. Hodnotí se proježděnost

koně, jeho klid, a ochota k přijímání pomůcek. Na tento ukazatel má velký vliv jezdec, hlavně jeho zkušenosti a schopnosti, popřípadě kvalita přípravy koně. Nejlépe hodnoceny potomky má hřebec Acord II (8,41) a Catango Z (8,05). Naopak nejhuře hodnocené potomstvo mají hřebci Duramus II (6,77) a Duman (6,87).

Statisticky průkazné rozdíly uvádí tabulka III. Hřebec Amon (se vysoce statisticky průkazně liší od hřebců Renomee Z a Watergatte. Od nejlépe hodnoceného hřebce Acord II se statisticky průkazně liší hřebci Amon, Diktant slatiňanský a Duramus II.

Nejlépe hodnoceni jsou potomci po hřebcích Acord II a Catango Z, kteří mají nejlepší hodnocení u všech tří ukazatelů. Potomci těchto hřebců mají velmi dobrý skokový styl, jsou obratní a velmi dobře připravení a jezditelní. Například hřebec Topas – 14 má velmi dobře hodnoceny potomky podle známky za provedení skoku (5. místo), avšak u známky za připravenost koně je až na 23. místě. Z toho můžeme usuzovat, že tento hřebec velmi dobře přenáší skokový styl, ale jeho potomci jsou huře jezditelní a vyžadují delší a kvalitnější přípravu. Opakem je potomstvo hřebce Comero, který je na 20. místě v hodnocení provedení skoku a na 6. místě za připravenost.

Výsledné hodnocení je součtem tří známek udělených komisařem na kolbišti a odečtením polovičního počtu trestných bodů. Na celkové výsledné hodnocení mají vliv známky udělené za jednotlivé ukazatele, ale taky počty trestných bodů udělované podle pravidel České jezdecké federace. Nejlépe hodnocení potomci jsou po hřebci Acord II (24,07),

II: Statistické porovnání plemeníků se sedmi a více potomky podle známek za druhý ukazatel
II: Statistical compare of sires with seven and more offspring based on marks of second indicator

Plemeníci (průměr)/ Sires (average)	Průkaznost/ Significant
Diktant slatiňanský (6,76) – Catango Z (8,18)	**
Diktant slatiňanský (6,76) – Ascot (8,15)	**
Diktant slatiňanský (6,76) – Acord II (8,37)	**
Diktant slatiňanský (6,76) – Aramis (8,01)	*
Diktant slatiňanský (6,76) – Aloube Z (8,07)	*
Diktant slatiňanský (6,76) – Landos (8,10)	*
Diktant slatiňanský (6,76) – Lombard 3 (8,08)	*
Diktant slatiňanský (6,76) – Arras (7,98)	*
Acord II (8,37) – Renomee Z (7,37)	**

** vysoce statisticky průkazný rozdíl $P < 0,01$ * statisticky průkazný rozdíl $P < 0,05$

III: Statistické porovnání plemeníků se sedmi a více potomky podle známek za třetí ukazatel
III: Statistical compare of sires with seven and more offspring based on marks of third indicator

Plemeníci (průměr)/ Sires (average)	Průkaznost/ Significant
Amon (7,44) – Renomee Z (7,21)	**
Amon (7,44) – Watergatte (7,36)	**
Amon (7,44) – Acord II (8,41)	*
Acord II (8,41) – Diktant slatiňanský (7,04)	*
Acord II (8,41) – Duramus II (6,77)	*

** vysoce statisticky průkazný rozdíl $P < 0,01$ * statisticky průkazný rozdíl $P < 0,05$

IV: Statistické porovnání plemeníků se sedmi a více potomky podle známek za celkové výsledné hodnocení
 IV: Statistical compare of sires with seven and more offspring based on marks of resulting total evaluation

Plemeníci (průměr)/ Sires (average)	Průkaznost/ Significant
Acord II (24,07) – Diktant slatiňanský (17,07)	*

** vysoce statisticky průkazný rozdíl $P < 0,01$ * statisticky průkazný rozdíl $P < 0,05$

následuje hřebec Catango Z (23,42), Autonom s.v. (22,98) a hřebec Landos (22,86). Nejhubře hodnocené potomstvo mají hřebci Duman (15,68), Walzerkönig (15,95), Cattaro (17,03) a Diktant slatiňanský (17,07).

Při statistickém porovnání podle známek za celkové výsledné hodnocení jsme zjistili pouze průkaznost mezi hřebci Acord II a Diktant slatiňanský. Acord II měl v Kritériích mladých koní osm potomků a Diktant slatiňanský devět potomků. Acord II je holštýnský hřebec, který sám dosáhl výkonnosti na úrovni TT a byl zařazen do plemenitby v roce 1998. Hřebec Acord II měl vynikající hodnocení u všech tří ukazatelů. Podle tohoto hodnocení můžeme soudit, že velmi dobře přenáší skokové schopnosti, charakter a snadnou jezditelost na potomstvo.

Největším problémem pro využití výsledků Kritérií mladých koní při šlechtění vidíme hlavně v nízkém počtu potomků po jednotlivých plemenících a velkém počtu importovaných koní. Dalším problémem je změna pravidel pro hodnocení Kritérií mladých koní. Hodnocení třemi známkami považujeme za velmi dobrý systém hodnocení mladých koní. Na výkonnosti koně se velkou měrou podílejí jezdec, trenér a příprava koně. První známka hodnocení za provedení skoku hodnotí hlavně skokový styl koně. Teprve na další známky má výraznější vliv jezdec a příprava koně. Hodnocení třemi známkami poskytuje dobrý pohled na výkonnost koně, jeho schopnosti a jezditelost, protože na výkonnost koně má vliv hodně faktorů.

Na základě diskuse, která se rozpoutala kolem soutěží Kritérií mladých koní, došlo v roce 2009

ke změně pravidel Kritérií mladých koní. Zásadní změnou je způsob hodnocení stylu skokového koně komisařem na kolbišti, a to pouze jedinou známkou za všechny tři ukazatele.

(www.cjf.cz/dokumenty/KMK/2009/Zasady_KMK_2009_DEF.pdf, 10. 9. 2009).

Tato změna zásadně ovlivní využití Kritérií mladých koní pro kontrolu dědičnosti a pro případný výpočet odhadu plemenné hodnoty. Chovatelé by si měli uvědomit, že odhad plemenné hodnoty je přesnější, čím více dat se podaří shromáždit a každým dalším ročníkem se databáze rozšiřuje. Z našich výsledků vyplývají rozdíly mezi hřebci u jednotlivých ukazatelů a v celkovém hodnocení. Každý rok přibývají údaje o výkonnosti potomstva potřebné pro výpočet odhadu plemenné hodnoty. Touto změnou se chovatelé opět dostávají na začátek a výsledky předchozích 17 let jsou pro další využití nepoužitelné. Další otázkou zůstává, jestli stát nedotoval tyto soutěže zbytečně a jestli to není zbytečné plýtvání dotačních prostředků. Hlavní cíl, pro který byla Kritéria mladých koní zavedena, a to kontrola dědičnosti a podklady pro výpočet odhadu plemenné hodnoty, tak zůstává nevyužitý. Stálá změna selekčních programů vede ke ztrátě konkurenceschopnosti českého chovu. V našich podmínkách je odhad plemenné hodnoty u sportovních plemen koní možné počítat pouze z výsledků sportovních soutěží.

Také MARŠÁLEK *et al.* (2009) uvádějí, že důležitým předpokladem je zachování stejné metodiky hodnocení KMK, aby se počet výsledků stále zvyšoval.

SOUHRN

Cílem této práce je zhodnotit a porovnat plemeníky podle výsledků jejich potomstva v Kritériích mladých koní. Koně jsou hodnoceni na kolbišti komisařem třemi známkami: za provedení skoku, obratnost a připravenost koně. Data byla získána ve spolupráci s Českou jezdeckou federací. Hodnoceny byly výsledky Kritérií mladých koní ve skokových soutěžích z let 1998–2007. Hodnocení byli pouze plemeníci se sedmi a více potomky. Byla provedena analýza rozptylu a následné testování podle Scheffeho. Pro zpracování databáze a statistické zpracování byly použity programy Excel 2003 a Statistica verze 8.

Při porovnávání podle známek udělených komisařem na kolbišti byl nejlépe hodnoceným hřebcem Acord II, následuje hřebec Catango Z. Potomci těchto dvou hřebců byli nejlépe hodnoceni u všech tří ukazatelů i podle celkového výsledného hodnocení. Tyto rozdíly byly statisticky průkazné.

Soutěže Kritéria mladých koní jako systém testace mladých sportovních koní byl převzat z Francie a upraven pro české podmínky. Testuje mladého koně ve sportovních soutěžích až do stupně výkonnosti S a zároveň hodnotí skokový projev koně. Hodnocení koní třemi známkami považujeme za velmi dobrý a poskytující uspokojující pohled na výkonnost mladého koně. Při porovnání hřebců podle jejich potomků je vidět, že někteří hřebci mají velmi dobře hodnoceny potomky u známky za provedení skoku, ale horší hodnocení mají u známky za připravenost koně. Na výkonnost koně má vliv velké množství faktorů a jeden z nich je vliv jezdce případně trenéra a příprava koně. Proto při testaci mladých koní je důležité hodnotit jejich skokový projev a jejich jezditelost.

Na základě výsledků této práce bychom doporučovali:

- v chovu a pro šlechtění více používat prověřené plemeníky a zvýšit počet potomků po jednotlivých plemenících např. podpořit jejich používání dotací,
- vícečlennou komisi pro větší objektivitu hodnocení,
- podpořit účast koní českého chovu např. další dotací na koně českého chovu,
- používat stejnou metodiku hodnocení a neměnit pravidla.

sportovní kůň, šlechtění, Kritéria mladých koní

SUMMARY

The objective of the present study was to evaluate and compare sires based on the results of their offspring in the Criteria of Young Horses. The horses were assessed by the assessor in the arena with three marks: for show jumping, agility and readiness of the horse. Data were obtained in co-operation with the Czech Equestrian Federation. Evaluated were the results of the Criteria of Young Horses in show jumping competitions held in 1998–2007. Only sires with 7 and more offspring were judged. Analysis of variance was carried out followed by tests according to Scheffe. The Excel 2003 and Statistica version 8 were used for processing the database and for statistical processing.

Comparisons based on marks given by the assessor in the arena showed that the highest-placed stallion was Acord II and was followed by Catango Z. The offspring of these two stallions received the highest marks in all three indicators and also on the basis of the total evaluation. These differences were statistically significant.

The Criteria of Young Horses as a system testing young sport horses was taken over from France and adapted to conditions of the Czech Republic. It tests the young horse in sport competitions up to performance degree S and at the same time assesses the jumps of the horse. We consider evaluations of horses with 3 marks as very good and providing a satisfactory view on the performance of the young horse. Comparisons of stallions according to their offspring showed that offspring of some stallions received high scores for show jumping, but low scores for the readiness of the horse. The performance of the horse is influenced by a number of factors; one of them is the effect of the rider and/or the trainer and preparation of the horse. That is why it is important to evaluate show jumping and easiness to ride when testing the young horses.

On the basis of our results we recommend:

- to use tried and tested sires and to increase the number of offspring of the respective sires,
- to set up a committee of more members for better objectivity of the evaluation,
- to support the attendance of horses of Czech origin,
- always to use the same method of evaluation and not change the rules.

Príspevok vznikl za podpory projektu IG280201 a výzkumného záměru MSM 6215648905.

LITERATURA

- CHAIGNE, B., 2008: Selekční program selle français orientovaný na produkci moderního sportovního koně. In: Aktuální problémy chovu a šlechtění koní v ČR. Brno, 21.–22. listopadu 2008.
- MARŠÁLEK, M., ZEDNÍKOVÁ, J., BUŇATOVÁ, Z., 2009: Faktory ovlivňující výsledky soutěží Kritéria mladých koní. Acta fytotechnica et zootechnica. Mimosiřadne říslo, roř. 12, s. 157–158.
- MONSBERGEROVÁ, L., 2005: Stanovenie selekčných kritérií v chove slovenského teplokrvníka na základe skúšok výkonnosti a športovej testácie. (Disertační práce). Slovenská poľnohospodárska univerzita, Nitra.
- PELLAR, J., 1992: Kritérium mladých koní 1991. Jezdeckví, ř. 2, 1992, s. 12–13.
- PELLAR, J., 2009: Diskuse – Co bude dál?. Jezdec, XVII., ř. 3, s. 4–5.
- PŮLPÁN, P., 2009: řeský řampionát mladých koní skoky. Jezdec, XVII., ř. 2, s. 4–5.
- SKŘIVAN, R., 2008: Diskuse – Co bude dál?. Jezdec, XVI., ř. 23, s. 4.
- www.cjf.cz/dokumenty/KMK/KMK_2007.pdf, 30. 9. 2007.
- www.semaine-fontainebleau.com/spip.php?breve16, 7. 9. 2009.
- www.cjf.cz/dokumenty/KMK/2009/Zasady_KMK_2009_DEF.pdf, 10. 9. 2009.

Adresa

Ing. Lenka řarovská, Ing. Lucie Walterová, Ing. Sylvie Krčová, Ing. Tomáš řerný, doc. Ing. Iva Jiskrová, Ph.D., Ústav chovu a šlechtění zvířat, Mendelova univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno, řeská republika, e-mail: sarole@seznam.cz